

Sygn. akt VI U 1959/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Janusz Madej

Protokolant st. sekr. sądowy Dorota Hańc

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2017 r. w Bydgoszczy na rozprawie

odwołań: (...) Biura (...)

Spółki z o.o. z siedzibą w B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 10 lipca 2015 r. o numerach :

(...)

w sprawach: (...) Biura (...)

Spółki z o.o. z siedzibą w B.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

z udziałem : H. K. (1), A. K., M. K. (1), H. K. (2), J. M. (1), G. M., A. M., J. Ś., W. B., M. B., W. W., P. W. (1), Ł. B. oraz Grupy (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. (poprzednio (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B.)

o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek

I oddała odwołania;

II zasądza od (...) Spółki z o.o. z siedzibą w B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. kwotę 1080 (jeden tysiąc osiemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

VI U 1959/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zaskarżonymi decyzjami z dnia 10 lipca 2015r.:

1) nr (...) stwierdził, że H. K. (1) nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 1 lutego 2013r. do 18 kwietnia 2013r., a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące 06/2013r. i 07/2013r. wynosi 0,00 zł;

2) nr (...)stwierdził, że A. K. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 20 sierpnia 2013r. do

30 września 2014r., a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące 02/2014r., 03/2014r., 05/2014r., 06/2014r., 07/2014r., 08/2014r. i 12/2014r. wynosi 0,00 zł;

3) nr(...) stwierdził, że M. K. (1) nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 19 stycznia 2014r. do nadal, a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące: 07/2014r., 08/2014r., 12/2014r. i 01/2015r. wynosi 0,00 zł;

4) nr (...) stwierdził, że T. K. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. od 12 listopada 2014r. do nadal;

5) nr (...) stwierdził, że H. K. (2) nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 1 lutego 2013r. do nadal, a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące: 06/2013r., 07/2013r., 09/2013r., 10/2013r., 12/2013r., 02/2014r., 03/2014r., 05/2014r., 06/2014r., 07/2014r., 08/2014r., 12/2014r. i 01/2015r. wynosi 0,00 zł;

6) nr (...) stwierdził, że J. M. (1) nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 1 sierpnia 2014r. do nadal, a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące: 10/2014r., 11/2014r. i 01/2015r. wynosi 0,00 zł;

7) nr (...) stwierdził, że G. M. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika składek (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 1 lutego 2013r. do nadal, a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące: 06/2013r., 07/2013r., 09/2013r., 10/2013r., 12/2013r., 02/2014r., 03/2014r., 05/2014r., 06/2014r., 07/2014r., 08/2014r., 12/2014r. i 01/2015r. wynosi: 0,00 zł;

8) nr (...) stwierdził, że A. M. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 1 lutego 2013r. do 21 czerwca 2013r., a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące: 06/2013r., 07/2013r., 09/2013r. i 10/2013r. wynosi 0,00 zł;

9) nr (...) stwierdził, że J. Ś. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 1 lutego 2013r. do 28 kwietnia 2014r., a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące: 06/2013r., 07/2013r., 09/2013r., 10/2013r., 12/2013r., 02/2014r., 03/2014r., 05/2014r., 06/2014r., 07/2014r. i 08/2014r. wynosi 0,00 zł;

10) nr (...) stwierdził, że W. B. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 10 listopada 2013r. do nadal, a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące: 05/2014r., 06/2014r., 07/2014r., 08/2014r. i 11/2014r. wynosi 0,00 zł;

11) nr (...)stwierdził, że M. B. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 4 marca 2014r. do 1 września 2014r., a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiąc grudzień 2014r. wynosi 0,00 zł;

12) nr (...) stwierdził, że W. W. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 1 lutego 2013r. do nadal,

a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące: 06/2013r., 07/2013r., 09/2013r., 10/2013r., 12/2013r., 02/2014r., 03/2014r., 05/2014r., 06/2014r., 07/2014r., 08/2014r., 12/2014r. i 01/2015r. wynosi 0,00 zł;

13) nr (...) stwierdził, że P. W. (1) nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. od 4 listopada 2013r. do 4 kwietnia 2014r., a podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w/w z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia za miesiące: 05/2014r., 06/2014r., 07/2014r. i 08/2014r. wynosi 0,00 zł;

14) nr (...) stwierdził, że Ł. B. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy zlecenia na rzecz płatnika (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 2 kwietnia 2014r. do 22 kwietnia 2014r.

W uzasadnieniach tych decyzji organ rentowy wskazał, że w wyniku kontroli płatnika składek (...) Sp. z o.o. NIP: (...) w B. – protokół kontroli z dnia 30 marca 2015r. oraz aneks nr (...) z dnia 22 kwietnia 2015r. wraz z załącznikami, stanowiącymi jego integralną część, ustalono m.in., że: płatnik składek zawierał z ubezpieczonymi umowy zlecenia na ochronę obiektów zleconych przez zleceniodawcę, co nie znajduje odzwierciedlenia w świetle złożonych przez płatnika zeznań, który stwierdził, że „umowy zlecenia dotyczyły gotowości do pracy we wskazanym podmiocie (...) Sp. z o.o. (...). W (...) Sp. z o.o. przedmiotem działalności nie jest ochrona obiektów ani sprzątania obiektów, jedynie dotyczą gotowości do pracy”.

(...) sp. z o.o. zawarł w dniu 30 października 2012r. z (...) Biurem (...) i wspólnicy (...), a w okresie późniejszym (...) S. i wspólnicy (...) zmieniła nazwę na (...) Sp. z o.o. (...) (aneks do umowy o współpracy z dnia 1 kwietnia 2013r.). Następnie (...) była prowadzona pod nazwą (...) S.A. (aneks do umowy z dnia 1 kwietnia 2014r.). Z umowy o współpracy wynika, że zleceniobiorca prowadzi działalność w zakresie ochrony osób i mienia. Na mocy umowy zleceniobiorca zobowiązuje się do świadczenia usług na rzecz zleceniodawcy w zakresie: zatrudnianie i zapewnienie pracowników dla Spółki (...) i wspólnicy (...). (później (...) S.A.), monitorowanie jakości pracy pracowników spółki (...) i wspólnicy (...) (później (...) S.A.) działania marketingowe oraz reklamowe na rzecz spółki (...) i wspólnicy (...) (później (...) S.A.). Ponadto z umowy wynika, że wynagrodzenie zleceniobiorcy będzie realizowane na podstawie faktury VAT wystawionej na koniec każdego miesiąca. Umowa została zawarta na czas nieokreślony od dnia 1 listopada 2012r.

W dniu 3 marca 2015r. dokonano przesłuchania Prezesa (...) Sp. z o.o., który zeznał m.in.: „Przedmiotem działalności jest ochrona, sprzątanie, usługi detektywistyczne (...) przedmiotem działalności są również wykonywane usługi na rzecz (...) S.A. (...) na pyt. Na rzecz jakich podmiotów firma (...) Sp. z o.o. wykonuje usługi (...) odpowiedział: Głównie dla Spółki (...) S.A. oraz spółki z Ł. (...) (...). Umowy zlecenia dotyczyły gotowości do pracy we wskazanym podmiocie przez (...) Sp. z o.o. (...). W (...) Sp. z o.o. przedmiotem działalności nie jest ochrona obiektów ani sprzątanie obiektów, jedynie dotyczą gotowości do pracy (...). Pracownik w ramach gotowości jest zobowiązany do stawienia się i podjęcia czynności we wskazanym obiekcie, co jest już przedmiotem umowy z drugim podmiotem (...). W zależności od potrzeb, zleceniobiorca otrzymywał telefon z instrukcjami, kiedy i gdzie ma się stawić. Do tych umów żadnych grafików, czy ewidencji nie było (...). (...) Sp. z o.o. zapewnia pracowników dla podmiotów współpracujących ze wskazanymi zakresami takimi jak sprzątanie, ochrona, monitoring obiektów (...)”.

Z danych Kompleksowego (...) ((...)) ZUS wynika, że prawie wszystkie osoby, z którymi (...) Sp. z o.o. zawarła umowy zlecenia z wynagrodzeniem 50,00 zł miesięcznie, w tym samym czasie wykonywały umowy zlecenia w firmie (...) i wspólnicy (...) (później (...) Sp. z o.o. (...)), następnie (...) S.A. ze znacznie wyższym wynagrodzeniem i były zgłoszone z tego tytułu wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego.

Z zeznań świadków: J. M. (2), R. P., D. K., M. T., M. C., M. K. (2) wynika m.in., że zleceniobiorcy zawarli umowy z dwoma podmiotami, obie umowy dotyczyły ochrony obiektów. Zleceniobiorcy twierdzili, że nie podpisywali umowy na tzw. gotowość do pracy, nie mieli wypłacanego wynagrodzenia za dyspozycyjność, a jedynie za ochronę jednym przelewem. W większości przypadków zleceniobiorcy nie mieli świadomości, od jakiej kwoty mają zadeklarowane składki na ubezpieczenia społeczne. Twierdzili również, że nie wyjaśniono im powodu, dla którego były zawierane

umowy z dwoma podmiotami. Nadzór nad wykonywaniem umowy sprawował menadżer, dowódca zmiany, ale nie wiadomo dokładnie czy był to nadzór z (...) Sp. z o.o. czy z (...) Sp. z o.o. (...)

Powyższe ustalenia wskazują, że ubezpieczeni wykonywali umowy zlecenia na rzecz (...) S. i wspólnicy (...)(później (...) sp. z o.o. (...), następnie (...) S.A.), a zawarte umowy zlecenia z (...) Sp. z o.o. miały na celu uniknięcie opłacania składek na ubezpieczenia społeczne przez (...) S.A. W związku z powyższym ubezpieczeni nie powinni być zgłoszeni do ubezpieczeń społecznych oraz do ubezpieczenia zdrowotnego.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 lutego 2015r., I UK 203/14 w podobnej sprawie orzekł cyt. „Określenie przez strony umowy cywilnoprawnej rażąco niskiego wynagrodzenia (50 zł miesięcznie) narusza zasady współzycia społecznego, w tym zasadę równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, zasadę solidaryzmu ubezpieczeń społecznych, zasadę nieuprawnionego nie uszczuplania środków funduszu ubezpieczeń społecznych oraz elementarne zasady obrotu prawnego, zmierzając do objęcia nieuprawnionym tytułem ubezpieczenia społecznego i z tego powodu umowa taka nie powinna korzystać z ochrony prawnej na podstawie art.58 § 2 K.c.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz.121 ze zm.):

- art.6 ust.1 pkt 4 i art.12 ust.1 – obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia,
- art.13 pkt 2 – zleceniobiorcy podlegają ubezpieczeniom od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy,
- art.17 ust.1 składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za zleceniobiorców obliczają, rozliczają i przekazują co miesiąc do Zakładu w całości płatnicy składek,
- art.18 ust.1 i art.20 ust.1 podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz wypadkowe zleceniobiorców stanowi przychód,
- art.36 ust.1 i 2 – każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych, a obowiązek zgłoszenia należy do płatnika składek.

Art.81 ust.1 i ust.6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz.581 ze zmianami) stwierdza, że do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób pomniejszoną o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych nie będących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego.

Mając na uwadze fakt, że do dnia wydania wyżej wskazanych decyzji w Kompleksowym (...)ZUS nie zidentyfikowano korekt dokumentów wyrejestrowujących za podany okres za H. K. (1), A. K., M. K. (1), T. K., H. K. (2), J. M. (1), G. M., A. M., J. Ś., W. B., M. B., W. W., P. W. (1) i Ł. B. oraz dokumentów rozliczeniowych korygujących za miesiące wymienione w powyższych decyzjach, organ rentowy orzekł jak w ich sentencjach powyższych decyzji.

Odwołania od powyższych decyzji wniosła (...) Spółka z o.o. z siedzibą w B., domagając się uchylenia zaskarżonych decyzji i zasądzenia od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu swoich odwołań (...) Spółka z o.o. podniosła, że organ rentowy nie zbadał należycie spraw. Ubezpieczeni zobowiązali się do wykonywania czynności zleconych przez zleceniodawcę. Dodatkowo zleceniodawca w zamian za pełną dyspozycyjność i gotowość do wykonywania usług miał zagwarantowane tzw. wynagrodzenie ryczałtowe. Zleceniobiorca zobowiązał się do pozostawiania cały czas pod telefonem i na każde wezwanie

zleceniodawcy miał obowiązek rozpoczęcia wykonywania usług zleconych przez zleceniodawcę. Istotne dla zlecającego było, aby mógł w dowolnym momencie skorzystać z usług zleceniobiorców ze względu na konieczność zapewnienia zastępstw, obsługi imprez masowych itp. W realiach spraw umowy były realizowane przez zlecenie krótkotrwałego zastępowania absencji innego zleceniobiorcy lub zabezpieczenia imprez okolicznościowych zleconych przez różnych klientów ad-hoc. Odwołująca się Spółka wskazywał również, iż dla ustawodawcy w obowiązującym obecnie stanie prawnym nie ma znaczenia kwota uzyskiwana z tytułu umowy zlecenia, liczy się tylko czas jej zawarcia (obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu podlega się z umowy zawartej najwcześniej) i wola ubezpieczonego (ma on prawo dokonać zmiany tytułu ubezpieczenia). Dopiero od stycznia 2016r. dla obowiązkowych ubezpieczeń społecznych istotny będzie dochód zleceniobiorcy będący podstawą wymiaru składek, aktualnie ustawodawca takiego wymogu nie wprowadził.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wnosił o ich oddalenie i zasądzenie od strony odwołującej się na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu swego stanowiska procesowego organ ten podnosił, że zgodnie z zeznaniami ubezpieczonych przesłuchanych w trakcie kontroli, część z nich nie była świadoma, że podpisuje dwie umowy z dwoma odrębnymi podmiotami, część natomiast miała tego świadomość, ale nie wiedzieli nic na temat zobowiązania się do pozostawania w dyspozycji czy gotowości świadczenia pracy. Raczej byli przekonani, że druga umowa dotyczy wykonywania tych samych czynności co pierwsza. W opinii organu rentowego ubezpieczeni wykonywali umowę zlecenia jedynie na rzecz spółki (...) S.A. (wcześniej (...) Biuro (...) i wspólnicy (...), następnie (...) Sp. z o.o. (...)), a zawarcie z płatnikiem umowy o pozostawanie w gotowości do pracy miało jedynie na celu uniknięcie opłacania składek na ubezpieczenia społeczne przez (...) S.A. ((...) Biuro (...) i wspólnicy (...), następnie (...) Sp. z o.o.(...)). Tym samym nie powinni byli zostać zgłoszeni do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego przez płatnika.

Sprawy o sygnaturach akt VI U 1960/15, VI U 2010/15, VI U 2011/15, VI U 2012/15, VI U 2221/15, VI U 2222/15, VI U 2223/15, VI U 2277/15, VI U 2382/15, VI U 2384/15, VI U 2431/15, VI U 2435/15 i VI U 2484/15 zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą niniejszą o sygn. akt VI U 1959/15.

Sąd Okręgowy ustalił i rozważył, co następuje:

(...) S.A. w B. (wcześniej (...) Biuro (...) i wspólnicy (...), następnie (...) sp. z o.o. (...)) zajmuje się świadczeniem usług sprzątania i ochrony na terenie całego kraju (obsługuje w tym zakresie różnego rodzaju instytucje i zakłady). Jest powiązana ze spółką (...) Sp. z o.o. kapitałowo ((...) S.A. jest jej jedynym wspólnikiem) oraz osobowo (poprzez osoby członków zarządu K. S. i M. K. (3) oraz prokurenta M. R.). Obecnie (od czerwca 2017r.) (...) S.A. w B. zmieniło nazwę na (...) W. z siedzibą w W..

(okoliczności bezsporne, nadto odpisy z KRS obu spółek k.47, 129 – 131, 178 – 180, 668 – 672 a.s.)

W dniu 30 października 2012r. Spółka (...) Spółka z o.o. w B. oraz (...) Biuro (...) i wspólnicy (...) (następnie (...) Sp. z o.o. Sp. K., (...) S.A. a obecnie Grupa (...) S.A.) zawarły umowę o współpracy, na mocy której zleceniobiorca (spółka (...) Sp. z o.o.) zobowiązała się do świadczenia usług na rzecz zleceniodawcy ((...) S.A.) w zakresie:

- prowadzenia spraw Spółki (...) S.A.,
- zatrudniania i zapewniania pracowników dla Spółki (...) S.A.,
- monitorowania jakości pracy pracowników spółki (...) S.A.,
- działań marketingowych oraz reklamowych na rzecz Spółki (...) S.A.

(okoliczność niesporna między stronami – ustalona w postępowaniu administracyjnym poprzedzającym wydanie zaskarżonych decyzji – protokół kontroli z którego przeprowadzono dowód na rozprawie – e-protokół rozprawy k.340

i skrócony protokół rozprawy k.332; kserokopia umowy z dnia 30 października 2012r. wraz z aneksami k.103 – 108 a.s.)

Ubezpieczonych (osoby fizyczne wskazane w zaskarżonych decyzjach) występujących w niniejszych sprawach jako strony postępowania wiązały ze Spółkami (...) Spółką z o.o. w B. oraz (...) Biuro (...) i wspólnicy (...) (następnie (...) Sp. z o.o. (...), (...) S.A., a obecnie Grupa (...) SA z siedzibą w W.) umowy zawierane w następujących datach przez:

- H. K. (1) z (...) Spółką z o.o. z siedzibą w B. w dniu 1 lutego 2013r. oraz z (...) sp. z o.o.(...) z siedzibą w B. (po przekształceniach (...) Biuro (...), a obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 2 lutego 2013r. (k.112 i 168 – 169 a.s.);
- A. K. z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 20 sierpnia 2013r. oraz z (...) Spółką z o.o. (...) w B. (po przekształceniach: (...) Spółka Akcyjna w B., a obecnie Grupa (...) SA z siedzibą w W.) w dniu 21 sierpnia 2013r. (k.113 i 162 – 163 a.s.);
- M. K. (1) z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 19 stycznia 2014r. oraz z (...) Spółką z o.o. (...) w B. (po przekształceniach (...) S.A. w B., a obecnie Grupa (...) SA) w dniu 20 stycznia 2014r. (k.116 i k.158 – 159 a.s.);
- T. K. z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 12 listopada 2014r. oraz z (...) Spółką Akcyjną w B. (obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 13 listopada 2014r. (k.115 i k.160 – 161 a.s.) W toku procesu w dniu (...). T. K. zmarła (dowód: odpis skrócony aktu zgonu – k.370 a.s.).
- H. K. (2) z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 1 lutego 2013r. oraz z (...) Spółką Komandytową w B. (po przekształceniach (...) S.A. w B., a obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 2 lutego 2013r. (k.114 i k.166 – 167 a.s.);
- J. M. (1) z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 1 sierpnia 2014r. oraz z (...) Spółką Akcyjną w B. (obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 2 sierpnia 2013r. (k.119 i k.154 – 155 a.s.);
- G. M. z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 1 lutego 2013r. oraz z (...) Spółką z o.o. (...) w B. (po przekształceniach (...) S.A. w B., a obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 2 lutego 2013r. (k.117 i k.151 – 152 a.s.);
- A. M. z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 1 lutego 2013r. oraz z (...) Spółką z o.o. (...) w B. (po przekształceniach (...) S.A. w B., a obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 2 lutego 2013r. (k.118 i k.151 – 152 a.s.);
- J. Ś. z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 1 lutego 2013r. i z (...) sp. z o.o.(...) w B. (po przekształceniach (...) S.A. w B., a obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 2 lutego 2013r. (k.120 oraz k.176 – 177 a.s.);
- W. B. z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 10 listopada 2013r., a (...) Spółką z o.o.(...) w B. (po przekształceniach (...) S.A. w B., a obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 11 listopada 2013r. (k.110 oraz k.172 – 173 a.s.);
- M. B. z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 4 marca 2014r., a z (...) Spółką z o.o. (...) w B. (po przekształceniach (...) S.A. w B., a obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 5 marca 2014r. (k.109 oraz k.174 – 175 a.s.);
- W. W. z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 1 lutego 2013r., a z (...) Spółką z o.o. (...) w B. (po przekształceniach (...) S.A. w B., a obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 2 lutego 2013r. (k.121 oraz k.156 – 157 a.s.);
- P. W. (1) z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 4 listopada 2013r., a z (...) Spółką z o.o. (...) w B. (po przekształceniach (...) S.A. w B., a obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 5 listopada 2013r. (k.152 oraz k.148 – 149 a.s.);
- Ł. B. z (...) Spółką z o.o. w B. w dniu 2 kwietnia 2014r., a z (...) Spółką z o.o.(...) w B. (po przekształceniach (...) S.A. w B., a obecnie Grupa (...) SA w W.) w dniu 3 kwietnia 2014r. (k.111 i k.170 – 171 a.s.).

W umowach zlecenia zawartych przez H. K. (1), M. K. (1), H. K. (2), J. M. (1), G. M., A. M., J. Ś., W. B., Ł. B. z (...) Sp. z o.o. w B. jako przedmiot umowy określono: wykonywanie na zlecenie Zleceniodawcy usług ochrony obiektów wskazanych przez Zleceniodawcę i w niektórych umowach także innych usług. W umowach tych przewidziano miesięczne wynagrodzenie tych zleceniobiorców w wysokości 50 zł.

Natomiast w umowach zlecenia zawartych przez A. K., T. K., M. B., W. W. i P. W. (1) z (...) Spółką z o.o. z siedzibą w B. jako przedmiot umowy określono „wykonanie na zlecenie zleceniodawcy usługi sprzątnięcia obiektów wskazanych przez zleceniobiorcę” za wynagrodzeniem ryczałtowym 50 zł brutto miesięcznie.

Strony procesu H. K. (1), M. K. (1), H. K. (2), J. M. (1), G. M., A. M., J. Ś., W. B., Ł. B. na podstawie umów o świadczenie usług (nazwanych umowami zlecenia) zawartych z (...) Spółką z o.o. (...) w B. (następnie (...) S.A., a obecnie Grupa (...) SA) wykonywali usługi ochroniarskie na obiektach wskazanych im przez tę Spółkę, za co otrzymali wynagrodzenia według stawki godzinowej.

Z kolei A. K., T. K., M. B., W. W. i P. W. (1) na podstawie umów o świadczenie usług (nazwanych umowami zlecenia) zawartych z (...) Spółką z o.o. (...) w B. (następnie (...) S.A., a obecnie Grupa (...) SA) wykonywały usługi sprzątnięcia obiektów wskazanych przez zleceniodawcę, za co otrzymywały wynagrodzenie ustalone według stawki godzinowej.

Jeśli chodzi o umowy o świadczenie usług zawierane przez te osoby fizyczne będące stronami ze Spółką z o.o. (...) w B. (w których przewidziano wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 50 zł brutto miesięcznie), to nie były one w ogóle wykonywane albo ich realizacja obejmowała obowiązki wynikające z umów o świadczenie usług zawartych przez te osoby z (...) Spółką z o.o. (...) w B. ((...) Spółka Akcyjna w B. – obecnie Grupa (...) SA).

Przy dokonywaniu powyższego ustalenia Sąd Okręgowy nie dał wiary zeznaniom świadków T. S., B. Ś., M. K. również zeznaniom byłego prezesa odwołującej się Spółki K. S. (e-protokół rozprawy k.340 a.s. i skrócony protokół rozprawy k.325 – 339). Wszystkie te dowody Sąd uznał za niewiarygodne w zakresie, w którym potwierdzały wykonywanie umów przez strony będące osobami fizycznymi ze Spółką z o.o. (...) w B..

Dowody te pozostawały w oczywistej sprzeczności z dowodami z przesłuchania stron: H. K. (2) (k.451 a.s.), J. M. (1) (k.500 – 501 a.s.), G. M. (k.451 a.s.), J. Ś. (k.591 – 592 a.s.), W. B. (k.550 a.s.), W. W. (k.594 – 595 i 598 a.s.) i P. W. (2) (k.451 a.s.), którzy nie potwierdzili aby wykonywali te umowy na rzecz Spółki z o.o. (...) w B., natomiast potwierdzili wykonywanie umów o świadczenie usług ochroniarskich i usług sprzątnięcia na rzecz (...) Spółki z o.o. (...) ((...) S.A.).

Sąd nie dał wiary twierdzeniom odwołującej się Spółki oraz świadków M. K., T. S. i B. Ś. jakoby umowy zlecenia „na gotowość” były zawierane w celu zapewnienia kadry osobowej dla obsługi imprez masowych, festynów, targów itp., w przypadku których zapotrzebowanie na pracowników ochrony czy serwis sprzątnięcia pojawiało się ad hoc, a samo powstanie spółki (...) sp. z o.o. było podyktowane względami rekrutacyjnymi (utworzeniem bazy kadrowej dla Spółki (...) S.A.). Jak wynika z zeznań ubezpieczonych, żaden z nich nie został kiedykolwiek wezwany do wykonywania dodatkowych usług w ramach opisywanych przez świadków i stronę odwołującą nieplanowanych imprez (poza obiektami do których byli przypisani) albo nie przedłożono na tę okoliczność wiarygodnych dowodów. Opłacanie przez (...) Spółkę z o.o. przez wiele miesięcy czy lat rzeszy potencjalnych usługobiorców Spółki (...) S.A., w sytuacji w której znakomita większość z nich pozostawała zatrudniona na podstawie równoległej umowy zlecenia z (...) S.A. było pozbawione jakiegokolwiek ekonomicznego sensu. Nie do zaakceptowania jest teza, jakoby co miesiąc wypłacano setkom zleceniobiorców (również tym, którzy nie byli zaangażowani w Spółce (...) S.A.) kwoty po 50 zł (37,38 zł netto), generując tym samym oczywiste straty w podmiotach nakierowanych na osiągnięcie zysku jakimi są obie wskazane wyżej spółki handlowe. Niewiarygodnymi są również twierdzenia odwołującej się Spółki jakoby co do zasady to zleceniobiorcy sami dokonywali wyboru umowy, która zostanie oskładkowana. W niniejszej sprawie większość ubezpieczonych nie miała nawet świadomości, że umowy są zawierane z dwoma odrębnymi podmiotami, tym bardziej nie mieli wiedzy co do tego, od której z umów będą odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne. To odwołująca się Spółka przyjęła i narzuciła taki, a nie inny model pobierania składek. Powielane przez świadków twierdzenia o informowaniu zleceniobiorców o możliwości oskładkowania jednej (dowolnej) z umów mogą być prawdziwe jedynie o tyle, że po rozpoczęciu kontroli przez organ rentowy odwołująca się Spółka w formie rzekomego „przypomnienia” informowała o możliwości zmiany tytułu ubezpieczenia. W tym kontekście nieprzekonującymi są również twierdzenia odwołującej się Spółki z o.o. (...), zgodnie z którymi bez znaczenia z punktu widzenia interesów ekonomicznych Spółki było to, która z umów zlecenia będzie podlegała oskładkowaniu. Oczywistym jest, iż nawet z punktu widzenia konkurencyjności Spółki na rynku, oskładkowanie symbolicznego wynagrodzenia w kwocie 50 zł z tytułu umów

zawartych z (...) Spółką z o.o. pozwalało kierownictwo obu podmiotów proponować zleceniobiorcom wyższą stawkę godzinową netto w ramach umów zlecenia zawieranych przez (...) S.A., przy utrzymaniu założonych wcześniej zysków Spółki z poszczególnych realizowanych przez nią kontraktów. Innymi słowy Spółka (...) S.A. uzyskiwała planowany przez nią zysk, a jednocześnie wobec braku oskładkowania rzeczywistego wynagrodzenia płaconego zleceniobiorcom, mogła oferować potencjalnym pracownikom w miarę konkurencyjne na rynku stawki – od 4,50 do 7,35 zł netto za godzinę. W przeciwnym razie, oskładkując wynagrodzenia uzyskiwane przez ubezpieczonych z tytułu zatrudnienia w (...) S.A. albo traciłaby na konkurencyjności (bo chcąc zachować planowane zyski musiałaby obniżyć stawkę godzinową netto), albo też z uwagi na konieczność utrzymania konkurencyjnej stawki godzinowej netto musiałaby zrewidować wysokość założonych zysków z realizowanego przez nią kontraktu. Wiarygodność powyższych twierdzeń odwołującej się Spółki podważają również okoliczności towarzyszące zawieraniu umów, w szczególności zazwyczaj jednodniowe różnice w datach zawierania tych umów, mimo iż de facto były one zawierane w tym samym czasie i w tym samym miejscu (co wskazuje na intencjonalne kreowanie wcześniejszego tytułu ubezpieczenia). W pozostałym zakresie zeznania świadków nie mają w zasadzie większego waloru dowodowego. W/w-ni częściowo przyznali fakt przesunięcia czasowego dat zawarcia umów z poszczególnymi Spółkami oraz zachowanie w tym układzie przez zatrudniane osoby wyższej stawki godzinowej (co jest tożsame z większą konkurencyjnością Spółki na rynku).

Sąd Okręgowy podziela w związku z powyższymi ustaleniami stanowisko organu rentowego, zgodnie z którym umowy zawierane przez strony z (...) Spółką z o.o. (tzw. umowy na gotowość) w stanie faktycznym ustalonym w sprawie miały charakter pozorny (stanowiły fikcję), którą powiązane ze sobą ściśle (kapitałowo i osobowo) spółki (...) S.A. i (...) Sp. z o.o. (mające siedzibę w tym samym budynku, w tych samych pomieszczeniach, których członkowie zarządu to te same osoby) wykreowały w ściśle określonym celu, to jest w zamiarze uniknięcia konieczności opłacania składek na ubezpieczenie społeczne od wynagrodzeń uzyskiwanych przez zatrudnionych z tytułu umów o świadczenie usług ochrony lub sprzątnięcia zawartych z (...) S.A. Z materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności zeznań zleceniobiorców złożonych w rozpoznawanych łącznie sprawach wynika, iż zleceniobiorcy w ogóle nie mieli świadomości, że w istocie podejmując zatrudnienie podpisują dwie umowy zlecenia z dwoma różnymi spółkami (z powodu nieuwagi, braku zainteresowania jaki dokument i o jakiej treści sygnują). Obie umowy zlecenia były podpisywane w tym samym czasie, najczęściej w chronionym czy sprzątanym obiekcie, do którego dostarczał je koordynator (osoba nadzorująca i koordynująca pracę na poszczególnym obiekcie czy obiektach). Z tegoż materiału dowodowego w sposób niezbity wynika również, iż strony nie realizowały umowy „na gotowość” zawartej z (...) Spółką z o.o. Wbrew argumentacji zawartej w złożonych odwołaniach oraz wbrew twierdzeniom członków zarządu spółki jakoby celem zawarcia tych umów („na gotowość” za wynagrodzeniem 50 zł) było stałe dysponowanie przez Spółkę (...) S.A. zasobami ludzkimi (pozostającymi w dyspozycji zleceniodawcy usługobiorcami, świadczącymi usługi ochrony czy sprzątnięcia) pozwalającymi obsłużyć konwoje z pieniędzmi albo nieplanowane imprezy typu targi, festyny czy koncerty, nigdy w odniesieniu do któregośkolwiek ze zleceniobiorców nie korzystano z takiej możliwości. Żaden ze zleceniobiorców nie został kiedykolwiek wezwany do ochrony czy sprzątnięcia na jakiegokolwiek imprezie ad hoc, wszyscy oni świadczyli usługi w tych samych obiektach. Umowy zlecenia na tzw. gotowość w ogóle nie były realizowane (pozostały w istocie jedynie „na papierze”). Ich samodzielne funkcjonowanie nie miało zresztą racji bytu, były bowiem integralnie związane z zatrudnieniem ubezpieczonych w Spółce (...) S.A. Posiadanie bazy potencjalnych zleceniobiorców, którzy nie byłiby jednocześnie zatrudnieni w (...) S.A., przy jednoczesnej konieczności comiesięcznego wypłacania takim osobom 50 zł tytułem gotowości do podjęcia zatrudnienia było ekonomicznie nieuzasadnione. Żadna spółka handlowa nie pozwoliłaby sobie na tego rodzaju niegospodarność i działanie wbrew własnym ekonomicznym interesom. Zdaniem Sądu Okręgowego obie Spółki w pełni świadomie i celowo opatrywały przedmiotowe umowy zlecenia zawierane z każdą z nich datami różniącymi się o 1-2 dni, w praktyce zawierając je natomiast (dając do podpisu) jednocześnie, najczęściej tego samego dnia za pośrednictwem tzw. koordynatora na obiekcie. Czyniły to w celu stworzenia podstawy faktycznej (powstania dwóch różniących się datami tytułów ubezpieczenia) do zastosowania art.9 ust.2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017r., poz.1778 ze zm. – oznaczanej dalej jako ustawa o sus) i skorzystania z zamieszczonego w tym przepisie unormowania. Przepis ten stanowi, iż osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym z kilku tytułów, o których mowa w art.6 ust.1 pkt 2, 4 – 6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Przedmiotowa regulacja umożliwia oskładkowanie jedynie

wcześniejszej umowy, bez konieczności odprowadzenia składek od umowy późniejszej. Nieprzypadkowo zatem – w ocenie Sądu Okręgowego – umowy zawierane przez zleceniobiorców (będących stronami w rozpoznawanych sprawach) z obiema Spółkami różniły się nieznacznie datą – wcześniej miała być rzekomo zawierana umowa z (...) Spółką z o.o., a później z (...) Sp. z o.o. (...) (albo (...) S.A.), podczas gdy w rzeczywistości (abstrahując od fikcyjnego charakteru umowy na gotowość i braku jej realizacji po podpisaniu) obie umowy były zawierane jednocześnie (najczęściej zleceniobiorcy podpisywali je w tym samym czasie po ich przedłożeniu przez koordynatora, który dostarczał je do podpisu na dany obiekt). Wbrew twierdzeniom odwołującej się Spółki, wpisywanie wcześniejszych dat zawarcia z pracownikami umów zlecenia na tzw. „gotowość” za 50 zł miesięcznie, skutkujące tym, iż od tego tytułu jako powstałego wcześniej były odprowadzane składki, przekładało się na wymierne z punktu widzenia obu powiązanych ze sobą Spółek korzyści w postaci braku obowiązku odprowadzenia składek na ubezpieczenie społeczne od opiewających na znacznie wyższe kwoty wynagrodzeń uzyskiwanych przez zatrudnionych z tytułu rzeczywistych usług świadczonych na rzecz (...) S.A. (obecnie Grupa (...) SA). W rezultacie bowiem (...) Sp. z o.o. do podstawy wymiaru składki deklarowała kwoty wynoszące w przypadku każdego z zainteresowanych po 50 zł, podczas gdy spółka (...) Sp. z o.o.(...) (następnie (...) S.A.) nie odprowadzała składek od umów, w których przewidziano dla zatrudnianych osób wynagrodzenia według stawki godzinowej (od 4,50 do 7,35 zł za godzinę - co w zależności od przepracowanej ilości godzin w miesiącu dawało wspomniane od kilkuset do ponad tysiąca złotych). W konsekwencji Spółka (...) S.A. (obecnie Grupa (...) SA), gdyż to ona w istocie była bowiem wiodąca i to ona w rzeczywistości zatrudniała zleceniobiorców do zadań będących przedmiotem jej działania (usługi ochrony i sprzątnięcia) mogła proponować potencjalnym usługobiorcom wyższą stawkę wynagrodzenia „na rękę”. Zresztą z zeznań usługobiorców wynika wprost, iż to z inicjatywy (...) Spółki Akcyjnej podpisywane były obie umowy, a zleceniodawca tłumaczył ten zabieg (o ile w ogóle) właśnie wizją (korzyścią) uzyskania przez usługobiorcę wyższego wynagrodzenia netto (zapominając o poinformowaniu takiej osoby, że składki na ubezpieczenie społeczne, istotne z punktu widzenia przyszłych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, będą odprowadzane od symbolicznych - w kontekście wynagrodzenia uzyskiwanego w (...) S.A. - 50 zł otrzymywanych z tytułu umowy z (...) Spółką z o.o.). Należy również zauważyć, iż w żadnej z umów, zawartych przez usługobiorców (będących stronami w rozpoznawanych sprawach) z (...) Spółką z o.o., nie ma mowy o tzw. „gotowości”, a o zagwarantowanej ilości 5 godzin zatrudnienia w zakresie usług ochrony. Powyższe jeszcze bardziej ilustruje fikcyjny charakter tychże umów, nie wiadomo bowiem zupełnie czemu miałyby służyć zapewnienie osobom wypracowującym po kilkaset godzin miesięcznie w Spółce (...) S.A. dodatkowych 5 godzin, dlaczego w ogóle Spółka miałaby się do tego zobowiązywać i dlaczego akurat w ilości 5 godzin. Żadna ze Spółek (ani odwołująca się ani zainteresowana) nie wniosowała o przesłuchanie tych osób na okoliczność rzekomego związania ich wyłącznie umową zlecenia „na gotowość”, co zdaniem Sądu nie miało jakiegokolwiek uzasadnienia (ani organizacyjnego, ani logicznego, ani wreszcie ekonomicznego).

Z prawnego punktu widzenia, umowy zlecenia zawierane przez (...) Spółkę z o.o. na tzw. gotowość należy określić jako pozorne w rozumieniu art.83 K.c. Przepis ten stanowi, iż nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności. W istocie na potrzeby uniknięcia odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od kwot wynagrodzenia uzyskiwanych przez te same osoby w Spółce (...) S.A. (prawdopodobnie głównie w celu zachowania konkurencyjności stawek za godzinę pracy na rynku przy jednoczesnym utrzymaniu założonych zysków), zawarto ze zleceniobiorcami, realizującymi umowy zlecenia z (...) S.A. fikcyjne umowy zlecenia (w istocie o świadczenie usług) z (...) Spółką z o.o. z przewidzianym w nich miesięcznym wynagrodzeniem 50 zł. Można oczywiście, w świetle treści zeznań zleceniobiorców, którzy najczęściej albo nie wiedzieli, że zawarli odrębne umowy z odrębnymi podmiotami, albo też nie zdawali sobie sprawy ze znaczenia tego faktu, rozważać, czy w istocie wyrazili oni świadomą zgodę na złożenie przez Spółkę (...) oświadczenia dla pozorów (a zatem czy doszło do złożenia pozornych oświadczeń woli), a zatem czy wypełnione są przesłanki wymienione w art.83 K.c. Przyjmując, iż zgody takiej nie było, należałoby uznać, iż mamy w tym przypadku do czynienia z tzw. *reservatio mentalis*. W takiej sytuacji z kolei, zatajenie pozorności przed adresatem oświadczenia, czyli ukrycie braku zamiaru wywołania określonych skutków prawnych (wspomniane *reservatio mentalis*) nie pozbawia oświadczenia woli skuteczności (wyrok sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 1971r., II CR 250/71, LexisNexis nr 318780). W wyroku z dnia 25 lutego 1998r., II CKN 816/97 (LexisNexis nr

348440), Sąd Najwyższy uznał, że nieważność czynności prawnej z powodu pozorności oświadczenia woli może być stwierdzona tylko wówczas, gdy brak zamiaru wywołania skutków prawnych został przejawiony wobec drugiej strony otwarcie, tak że miała ona pełną świadomość co do pozorności złożonego wobec niej oświadczenia woli i co do rzeczywistej woli jej kontrahenta, i w pełni się z tym zgadzała (patrz Komentarz Stanisława Rudnickiego i Romana Trzaskowskiego do art.83 K.c.). Nawet jednak w braku możliwości uznania umowy za zawartą dla pozorów (i z tego tytułu nieważną) nie zmieniałoby to faktu, iż umowy zlecenia zawierane przez (...) Spółkę z o.o. były ewidentnie sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, zmierzały do obejścia prawa, i z tych właśnie przyczyn są nieważne. Przepisy art.58 § 1 i § 2 K.c. stanowią, że nieważna jest czynność prawna zmierzająca do obejścia prawa i sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. W wyroku z dnia 21 stycznia 2014r. I UK 303/13 Sąd Najwyższy wskazał natomiast, iż zaniżona (niska) składka od jakiegokolwiek miesięcznego przychodu z tytułu wykonywania umowy zlecenia nie może gwarantować pełnej ochrony z tytułu ubezpieczeń społecznych. W uzasadnieniu tegoż orzeczenia wskazano między innymi: „... Sporadyczne (marginalne) wykonywanie usług przewozu stanowiło pozór wykonywania zawartej umowy po to, aby ubezpieczony mógł wybrać ekonomicznie korzystniejszy tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym. Inaczej rzecz ujmując, sporadyczna i marginalna realizacja wzajemnych zobowiązań miała w istocie rzeczy jedynie upozorować wykonywanie spornej umowy „zlecenia”, skoro strony nawet nie zadbały o uwiarygodnienie zawartej czynności prawnej, co najmniej przez podanie potencjalnie wypłacanego wynagrodzenia obowiązkowi publicznemu, w tym powszechnemu obowiązkowi podatkowemu. Doszło zatem do instrumentalnego wykorzystania przepisów o ubezpieczeniu społecznym na gruncie spornej umowy w celu wyboru „konkurencyjnego” tytułu podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, skoro na jej podstawie mały lub były wykonywane sporadyczne, a następnie pojedyncze w skali miesiąca usługi przewozu, które odbiegały od realizowania w sposób typowy umów starannego działania, które miałyby stanowić uprawniony tytuł nieprzerwanego (ciągłego) podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, zamiast unikania płacenia składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Nawet przy kontrowersyjności podstaw do stwierdzenia pozorności spornej umowy „zlecenia”, można wskazać na sprzeczność spornej czynności prawnej z zasadami współzycia społecznego w rozumieniu art.58 § 2 K.c., przez świadome zaniżenie obowiązku składkowego kosztem innych uczestników systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008r. III UK 74/07, LEX nr 376437, lub wyroki z dnia 14 listopada 2012r., I UK 247/12 i 12 listopada 2012r., I UK 246/12, LEX nr 1308046), co nie zasługuje na ochronę prawa...”

Gdyby jednak hipotetycznie założyć, że umowa na „gotowość” była w rzeczywistości realizowana (choć w żadnym razie z wyżej wymienionych względów nie wynika to z zebranego w sprawie materiału dowodowego), a ustalone wynagrodzenie było adekwatne do powierzonych zleceniobiorcy zadań (pozostawiania przez cały miesiąc na swoistego rodzaju dyżurze), a zatem gdyby przyjąć, iż umowa ta nie była ani pozorna ani sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, to w okolicznościach sprawy (w której obie umowy były zawierane równocześnie, a uregulowanie kwestii ewentualnej dyspozycyjności zleceniobiorcy mogło przecież nastąpić w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) S.A. – nie było żadnej racjonalnej potrzeby zawierania dwóch umów z dwoma odrębnymi podmiotami), należałoby uznać, iż umowa zlecenia zawarta z odwołującą się Spółką zmierzała do obejścia prawa, a mianowicie do uchylenia się przez spółkę (...) S.A. (i powiązaną z nią kapitałowo i osobowo spółkę (...) spółka z o.o.) od obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. W tym miejscu warto przytoczyć wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 15 października 2013r., III AUa 347/13, w uzasadnieniu którego Sąd ten jednoznacznie wskazał, że rozwiązanie przewidziane w przepisie art.9 ust.2 u.s.u.s. nie zostało pomyślane jako służące do niczym nieuzasadnionego odprowadzania minimalnych składek na ubezpieczenie społeczne. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazywał, że: „czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, która z punktu widzenia formalnego (pozornie) nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości (w znaczeniu materialnym) zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez nią zakazane. Chodzi tu zatem o wywołanie skutku sprzecznego z prawem (podobnie uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005r., II UK 141/04, OSNP 2005 Nr 15, poz.235). Ujmując sprawę z pewnym uproszczeniem należy stwierdzić, że obejście ustawy to zachowanie podmiotu prawa, który napotykać prawny zakaz dokonania określonej czynności prawnej „obchodzi” go w ten sposób, że dokonuje innej niezakazanej formalnie czynności w celu osiągnięcia skutku związanego z czynnością zakazaną, a tym samym sprzecznego z prawem (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005r., III UK 89/05, OSNP

2006, nr 11 – 12, poz.192 – i tam powołane orzeczenia i poglądy doktryny) i dalej „zgodnie z tym przepisem (art.9 ust.2 ustawy sus), osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art.6 ust.1 pkt 2, 4 – 6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń. Nie budzi wątpliwości Sądu Apelacyjnego możliwość stosowania instytucji wynikającej z przepisu art.9 ust.2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, skoro przewidział to ustawodawca i w sytuacji zbiegu różnych tytułów do podlegania ubezpieczeniu społecznemu, zapewnił ubezpieczonym możliwość wyboru jednego z tych tytułów. Jednakże w ocenie Sądu Apelacyjnego zamiarem ustawodawcy było stosowanie tej instytucji wówczas, gdy u danej osoby wystąpi rzeczywisty zbieg tytułów do podlegania ubezpieczeniu społecznemu, nie zaś wtedy gdy ubezpieczony w sposób sztuczny i nienaturalny doprowadza do wytworzenia takiego zbiegu, wyłącznie na użytek skorzystania ze swoistego ustawowego dobrodziejstwa przewidzianego w przepisie art.9 ust.2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Nie można dopatrzeć się jakichkolwiek niedozwolonych działań w sytuacji, gdy dany podmiot prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą, jednocześnie podejmuje dodatkowe zatrudnienie w oparciu o umowę o pracę nakładczą i decyduje się następnie na podleganie ubezpieczeniu z tytułu zawartej umowy o pracę nakładczą. Istotne jest jednak, żeby zatrudnienie w oparciu o umowę o pracę nakładczą miało dla podmiotów zawierających umowę realny wymiar i znaczenie. W okolicznościach przedmiotowej sprawy, gdy E. D. prowadzi działalność gospodarczą – usługi (...), będącą dla niej zasadniczym źródłem utrzymania i wokół tej działalności koncentruje swoją aktywność życiową i zawodową, a jednocześnie podejmuje się wykonywania umowy o pracę nakładczą, z tytułu której uzyskuje (przez długi okres ponad 2 lat) dochód wynoszący miesięcznie od 15 do maksymalnie 120 złotych, w pełni uzasadniony jest wniosek, iż zatrudnienie na podstawie umowy o pracę nakładczą ma dla niej znaczenie iluzoryczne, a jedynym motywem zawarcia takiej umowy jest chęć znaczącego obniżenia podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, w wyniku wybrania umowy o pracę nakładczą jako tytułu do podlegania ubezpieczeniu społecznemu”.

W realiach rozpoznawanych spraw znaczenie tzw. „umowy na gotowość” dla zleceniobiorców (usługobiorców) miało właśnie taki iluzoryczny – z ekonomicznego punktu widzenia – charakter. W/w-ni zleceniobiorcy będąc zainteresowanymi otrzymaniem wyższych kwot netto albo godzili się na zawarcie takiego rodzaju umowy (po przekonaniu ich przez zleceniodawcę, że dzięki temu uzyskują wyższe kwoty netto wynagrodzenia) albo nie mieli w ogóle świadomości, od jakich kwot odprowadzane są składki na ubezpieczenie społeczne. Zarządy obu Spółek, kierując się zapewne chęcią obniżenia kosztów, zawarły takie, a nie inne umowy, narażając Skarb Państwa na uszczuplenie w zakresie składek na ubezpieczenie społeczne. Celem obu Spółek było sztuczne stworzenie wcześniejszego tytułu ubezpieczenia, aby móc skorzystać z dobrodziejstwa jakie daje art.9 ust.2 ustawy systemowej, w efekcie ominąć obowiązek opłacenia składek w należnej wysokości. Jeszcze raz należy w tym miejscu wskazać na treść art.58 K.c., który stanowi, że czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż w miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy, skutkuje nieważnością tych umów. W zaistniałym stanie rzeczy składki na ubezpieczenie społeczne winny zostać odprowadzone nie od wynagrodzeń uzyskiwanych przez ubezpieczonych z tytułu zatrudnienia w (...) spółka z o.o., tylko z tytułu zatrudnienia w podmiocie, który zawierał kluczową z punktu widzenia tak przedmiotu działalności (...) Spółki z o.o. i (...) S.A. jak i z punktu widzenia zleceniobiorców umowę o usługi ochrony lub sprzątnięcia pomieszczeń, to jest w spółce (...) S.A., która była ich rzeczywistym zleceniodawcą.

Powyższe ustalenia i rozważania uzasadniały zatem oddalenie wniesionych przez (...) Spółkę z o.o. w B. odwołań na podstawie art.477¹⁴ § 1 K.p.c. w związku z powołanymi wyżej przepisami prawa materialnego.

W punkcie II wyroku Sąd Okręgowy zasądził od odwołującej się Spółki jako strony przegrywającej spór na rzecz (...) Oddziału w B. koszty zastępstwa prawnego w wysokości stawek minimalnych, adekwatnych do wartości przedmiotu sporu w poszczególnych sprawach (pismo pełnomocnika ZUS k.342):

- z udziałem H. K. (1), A. K., M. K. (1), T. K., J. M. (1), A. M., J. Ś., W. B., M. B., W. W., P. W. (1), Ł. B. w kwotach po 60 zł (łącznie 720 zł),
- z udziałem H. K. (2) i G. M. (w kwotach po 180 zł x 2 = łącznie 360 zł).

W sumie wynagrodzenie pełnomocnika strony pozwanej we wszystkich rozpoznawanych łącznie sprawach wyniosło 1.080 zł i zostało zasądzone na podstawie art.98 § 1 i § 3 K.p.c. w związku z § 6 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych... (t.j. Dz. U. z 2013r. poz.490 ze zm.).

SSO Janusz Madej